

tim četiri kamene zdjele. Zatim dva ćilima, jedan srednji, a drugi priprosti i starinski.

U četvrtoj škrinji, također jednostavnoj i seljačkoj, nalazile su se ove stvari: Dvadesetpet stolnjaka od običnog platna. Zatim jedan potpuni komad crvenog baršuna protkanog zlatnim cvijećem. Zatim dva pokrivača postelje (linteamina) od platna. Zatim jedan komad baršuna (Welez). Zatim dvije kazule crvene od prostog crvenog sukna (Kamnoka, pannus Damascenus) sa svim pripacima. Zatim jedno pokrivalo za žrtvenik priprosto. Zatim dva vanjkuša (culcitrae), jedan svileni, drugi turski prosti. Zatim jedna ladica sa šest olovnih bočica (lagenae).

Sve ove popisane predmete predao je spomenuti Gašpar Peranski u prisutnosti kaptola u ruke spomenutih Martina Poharnoka, Mihajla Deščića i Franje Klarića za spomenutoga bana Nikolu Zrinskoga. Kaptol je o tom izdao Gašparu Peranskomu ispravu, koje prevod ovdje priopćih po vjerodostojnom otpravku zagrebačkoga kaptola među spisima locus credibilisa. Naš je prevod posve točan, a gdje bi može biti moglo nastati nespোরазumljenje, dodao sam u zaporci izvornu latinsku riječ. Pošto se tu radi o opremi jedne odlične hrvatske velikašice visokoga roda, to je priopćeni popis bez svake sumnje za svakog našeg kulturnog historičara od velike zanimljivosti.

Žena koja je za svoega života bila vlasnica popisanih predmeta, te koja je godine 1551. već pokojna bila, zove se u našoj ispravi

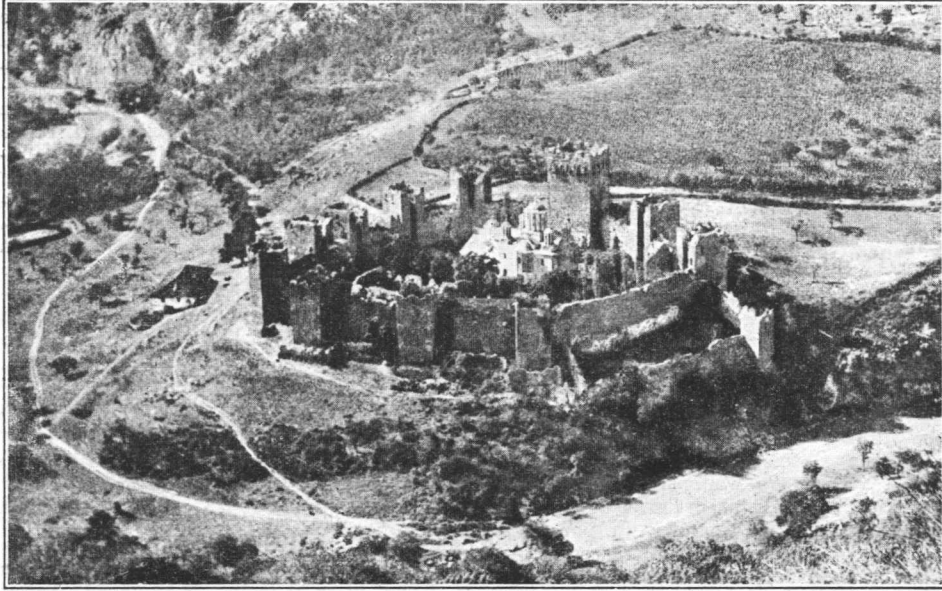
Barbara udova iza pokojnoga Antuna de Blagay, a da se ne spominje njezin rod, od kojega je bila porijeklom. I iz drugih nama dosada poznatih isprava ne možemo doznati obiteljsko ime naše Barbare. No iz ove naše isprave dalo bi se naslutiti, da je pripadala obitelji grofova Zrinskih. U Klaićevom rodoslovlju knezova Zrinskih doduše ne dolazi, ali to je rodoslovlje i inače nepotpuno, te bi se dalo u mnogome ispravljati. Kako vidimo, naša je Barbara još za svoega života, svakako prije god. 1551., svoje stvari predala na čuvanje Gašparu Peranskomu od plemena Šubića, po svoj prilici svome rođaku. A poslije njene smrti dobio je te stvari, očito u ime baštine, hrvatski Leonida Nikola grof Zrinski također od plemena Šubića. U obitelji knezova Zrinskih opetovano dolazi ime Barbara, tako Barbara žena Alekse Thurzoa oko god. 1570. i Barbara žena Žige Forgača oko god. 1590. Možda je dakle i naša Barbara bila rođena grofica Zrinska. Po listinama (Thallóczy, Monumenta comitum de Blagay) imala je djecu Gašpara i Justinu, za koje ne znamo da li su ju preživjeli. Njezin muž Antun Blagajski umro je oko god. 1519., dakle dugo prije njezine smrti. Bio je sin Stjepana Blagajskoga i žene mu Dore Frankapanke kćeri Sigmunda Frankapana. U svakom slučaju bila je odlična hrvatska velikašica, te je stoga ovaj popis njene opreme od znatne kulturno-historičke važnosti. Popis nije do sada bio nigdje objelodanjen.

Dr. Ivan Bojničić.

I. JUGOSLOVENSKI ARHEOLOŠKI KONGRES.

Po zaključku prijateljskog sastanka strukovnjaka u Dobrnu od 27. VIII. 1922 održan je sastanak svih jugoslovenskih arheologa i srodnih naučnjaka u Beogradu dne 8. do 11. oktobra ove godine. Začasnim predsjednikom sastanka bio je izabran g. Gjorgje Vajfert (Weifert), guverner »Narodne banke«, veleindustrijalac, poznati sakupljač starina i promicatelj domaćih arheoloških nastojanja. — Predsjednicima su izabrani: Dr. Ćiro Truhelka, ravnatelj Zemaljskog muzeja u Sarajevu i. s., dr. J. Mantuani, ravnatelj deželnooga muzeja u Ljubljani i Fra Luigi Marun, ravnatelj hrv. muzeja u Kninu, a perovođama: dr. Karman, činovnik pokrajinskog konservatorskog ureda u Splitu te dr. V. Molé, docent univerziteta u Ljubljani. — Predmet rasprava bijaše nacrt zakona za muzeje i za zaštitu i čuvanje prosvjetnih i umjetnih spomenika, među inim, a napose

pak o osnivanju osobitih povjerenstava pod upravom konzervatora, kojima bi trebalo biti dodijeljeno potrebno administrativno i tehničko osoblje. Rasprave bijahu kratke, ali temeljite, jer se u glavnom držalo jur poznatih i prokušanih smjernica, i to vanjskoga svijeta, što ih je posebni strukovni odbor pripremio i predložio, a ti su predlozi bili napokon većim dijelom jednostavno primljeni: Svi zaključci — izim ono malo potrebitih preinaka sa pravnog i administrativnog gledišta, — mogli bi se bez daljnega prihvatiti, osim predloga, da se kooperatom dodijeli jedan arhitekta kao stručnjak, jer se baš u ovom predlohu sakriva velika pogibelj kako za pojedinca, tako i za čitavu državu. Taj arhitekta, kao stručnjak, imao bi naime zadaću, ne samo da predlaže kako bi se trebalo i na koji način sazidati, popraviti ili pregraditi koji građevni spomenik, već bi morao ocijenjivati, dotično odobriti,

Manastir Manasija.

ili odbijati i sve nacрте i osnove za one zgrade, koje bi se imale graditi u bližnjoj ili daljnjoj okolini takovog građevnog spomenika. Budući pako spadaju pod ovaj zakon ne samo pojedini građevni objekti, već čitave grupe i okoliši, to bi sada po tome ovisila čitava građevna djelatnost u zemlji od volje ili sposobnosti takovih arhitekta. A tko bi bili ti arhitekti? Ili sasna mladi i neiskusni ljudi ili pako u najboljem slučaju strukovni penzionirci! Kako i na koji način može pako jedan pravi umjetnik arhitekta uvjeriti ovakvog čovjeka, da je jedino ispravno njegovo shvaćanje o umjetničkoj vrijednosti osnove?

Po svojoj prilici nikako! Iz navedenoga se vidi, da bi provadjanjem ovakvog zakona značilo monopolizirati svu građevnu djelatnost i da bi onim časom postali suvišni svi graditelji i arhitekti. Kada se pako uzima u obzir, da pod taj zakon spadaju sve zgrade starije od 50 godina, koje se ne bi smjele ni pregradjivati ni rušiti, da se da pače niti u blizini njezinoj ne bi smjelo graditi zgradu, za koju ne bi taj arhitekta dao svoj placet, to si može svatko promisliti silnu onu štetu, koju bi takav zakon prouzročio. To bi bilo onako: Kadija tuži, kadija sudi! Ne bi štetovali samo pojedinci, kako navedosmo, već bi i čitava država. Još bi se time onemogućio svaki daljnji razvoj građevnog umjeća, te bi se morali vratiti i opet na tok one jedva zaboravljene loše kopije još slabijih originala. A da se može sa time računati, dokazuju primjeri.

Drugi dan sastanka dala je općina grada Beograda u počast učesnicima svečani banket kod »Srpskoga Kralja«. Tom je zgodom izrečeno više toplih govora i zdravica a učesnike je pozdravio u ime gradske općine predsjednik joj g. Dobra Mitrović.

Iza rasprava slijedila su predavanja, ponajprije dra Hoffillera o uspjesima i jezgri arheologije, i o razvoju arheološkog muzeja u Zagrebu; Dra Frane Bulića o Dioklecijanovoj palači i napokon fra Maruna o bibriskim iskopinama i važnosti njihovoj za našu kulturnu prošlost.

Među predavanjima bila su dva dana određena za izlet u glasoviti manastir Manasija, a to je izvedeno pod vodstvom lokalnog odbora u Beogradu gg. Dr. Nikole Vulića i Dra Vladimira Petkovića. Poslije srdačnog i prijateljskog dočeka u Čupriji a staranjem okružnog načelnika g. M. Sarića, bili su izletnici preveženi automobilima do Despotovca a odatle su pješke krenuli do manastira, gdje su ih č. gg. oci vanrednom susretljivošću i gostoljubivošću primili. Napose će pak za vazda u srcu svakoga učesnika ostati sjećanje na svečani »Pomen Strosmajeru«, što su ga časni oci tom zgodom spontano bili priredili u manastirskoj crkvi.

Ruševne toga nekoć moćnog i tvrdog graca i starog manastira, a osobito pako crkva, koja je gradjena točno po uzoru glasovite crkve u Ravanici, učiniše najdublji utisak na svakoga bez razlike. Cijeli taj građevni sklop gordog grada i manastira.

njegov strateški važan, a uz to i pitoreskni položaj, pojednosti gradjevine i oblici konstrukcije i ornamentika, a osobito pako ostanci bogatih i značajnih slika al fresco, sve to podaje ne samo strukovnjaku već i svakom naobraženom laiku točnu sliku stepena prosvjete, na kojemu je bila Srbija tik pred katastrofom na Kosovu. Tu se vidi da koncepcija potječe sa istoka, a konstrukcija sa zapada te da je majstor naime spojio ovo dvoje u takovu neraziučivu i jedinstvenu cjelinu, da je to postalo nešto treće i nešto sasma samostalna i posve nova. Taj spomenik nam pokazuje pute kojima bi pošlo umjeće da nije Kosovo oštricom svojom prekinulo sve niti. Prekinulo je, ali ih nije uništilo! Taj spomenik, kao što i stotina drugih jasno i glasno govore o tome, samo što mi te glase još ne razumijemo sasvim. Na arheolozima je i na stručnjacima, da tumače i razjašnjavaju te nijeme svjedoke drevne naše prosvjete, koja je cvala pod nježnom njegom domaćih dinastija, na zapadu do XII., a na istoku do konca XIV. stoljeća, na njima je da taj mrtav stanac prime život i da se ostvare u

ona vremena još nejasni ciljevi ovoga doba. Ne, kopiranjem, niti imitiranjem nećemo postići svrhu i preporoditi ono što je zamrlo, već samo točnim, pomnijim i nepristranim proučavanjem i istraživanjem spomenika. Mi ne trebamo njihovih forama, ni njihovih konstrukcija, već treba, da se probudi i oživi duh, koji je stvarao djela kao gigantski grad — manastir Manasiju, to čudo srpske zemlje! A da se taj duh probudi, tomu mogu i moraju pomoći arheolozi: Njihov rad, njihova nauka ne smije biti iskopavanje propaloga iz prošlosti, već oživljavanje i održavanje: ono što treba da uvijek živi. Arheologija mora podati pobude i za rad sadašnjici, a ne gubiti se u sitničavom ispipavanju indiferentnih arheoloških pitanja. Zato je baš nekako simbolički odabrao odbor najsajjniji spomenik Srbije, Manasiju, koji je evo od Kosova amo sve preživio, da zatim u novo doba novom naraštaju kaže, da samo doista vrijedna djela traju i ostaju kroz vremena za vremena. A to eto imadu jugoslovenski arheolozi svojim radom u novo doba kazati jugoslovenskom rodu!

Ciro M. Iveković.

ABECEDA I AZBUKA.

»Abeceda i azbuka,
To je naša teška muka,
Mi bi svrhu stigli prije
Da razlike ove nije«;

»To jedino nas još dieli! —
Tako mnogi kod nas veli,
Misleć, da iz vrutka toga
Proiztječe sva nesloga.

Abeceda i azbuka
Dva su grla jednog zvuka,
Jedan duh nek vlada u njima,
Pak će biti, što bit ima! — —

Al je drugdje, ne u pismenih,
Uzrok, što smo razciepljeni:
Krv je naša nestrpljiva,
Ništ' pismena nisu kriva.

Jer ko negda, tako i sada
Zli duh medju braćom vlada,
Svaki svoja više cieni
Sredstva, nego cilj občeni.

Mirko Bogović.

PUBLIKACIJE.

Poznati francuski vizantolog Louis Bréhier napisao je nedavno veoma dobar članak L, architecture serbe an Moyen Age (Le Moyen Age, XXIII. 2-e série, (1921.), 150.—71.). On je hteo njime upozoriti francusku publiku na duboke i temeljne studije Gabriela Milleta: L' école grecque dans l'architecture byzantine (Paris, Lecond, 1916.)

i L'ancien art Serbe. Les églises (Paris, de Boccard, 1919.) i upoznati ju s njihovom sadržinom. Članak B. je pisan bez velikih pretenzija, ali je svejedno više nego savestan i jasan ekscerpat iz spomenutih M. studija. B. je, naime, još jače nego li M. naglasio, kako je poznavanje razvoja srpske umetnosti potrebno za tačno upoznavanje razvoja celokupne umetnosti i —